

**PELASTUSPALVELUSEMINAARI 28
VIRANOMAISTEN JA VAPAAEHTOISTEN TOIMINTA
PITKÄKESTOISESSA
HÄIRIÖTILANTEESSA**

Aika: 22.10.2020 klo 8:30-16:30

Paikka: Webinaari

**Kunnan tehtävät pitkäkestoisessa
häiriötilanteessa – koronaviruspandemia**

**Paula Kaakkurivaara
Johtava lääkäri
Sallan kunta**

Viranomaisten velvollisuudet ja viranomaisten välinen yhteistyö tartuntatautien torjunnassa on määritelty tartuntatautilaissa. Lakia täydentää valtioneuvoston asetus tartuntataudeista.

- [Tartuntatautilaki 1227/2016 \(Finlex\)](#)
- [Valtioneuvoston asetus tartuntataudeista 146/2017 \(Finlex\)](#)

Kunnan velvollisuutena on järjestää alueellaan tässä laissa tarkoitettu tartuntatautien vastustamistyö osana kansanterveystyötä siten kuin kansanterveyslaissa (66/1972), terveydenhuoltolaissa ja tässä laissa säädetään. Kunnassa on oltava kuntaan virkasuhteessa oleva tartuntataudeista vastaava lääkäri. Terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin on otettava selvää epäillyn tai todetun tartuntataudin laadusta ja sen levinneisyydestä sekä ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin taudin leviämisen estämiseksi. Tartuntatautien vastustamistyöhön kuuluu tässä laissa tartuntatautien ehkäisy, varhaistoteaminen ja seuranta, epidemian selvittämiseksi tai torjumiseksi tarvittavat toimenpiteet sekä tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn tutkimus, hoito ja lääkinnällinen kuntoutus sekä hoitoon liittyvien infektioiden torjunta.

Asetus: kunnan tehtävät

Tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnallisen toimielimen ja kunnan tartuntataudeista vastaavan lääkärin on:

- 1) huolehdittava tartuntatautien ehkäisyyn liittyvästä terveysneuvonnasta;
- 2) huolehdittava suonensisäisesti huumeita käyttävien käyttövälineiden vaihtamisesta tartuntatautien torjunnan edellyttämän tarpeen mukaan.

Valmiuslain mukaan valtion viranomaisten ja laitosten sekä kuntien on varmistettava tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa.

[Valmiuslaki 1552/2011 \(Finlex\)](#)

Varautumisvelvollisuus

Valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten, muiden valtion viranomaisten ja valtion liikelaitosten sekä kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

Valtion ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun siten kuin **pelastuslaissa** säädetään sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Sosiaali- ja terveydenhuollon varautumiseen ja valmiussuunnitteluun kuuluvat periaatteet sisältyvät ohjeisiin, jotka on julkaistu keväällä 2019.

- [Valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelma. Ohje sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille.](#)
- [Sopimusperusteinen varautuminen. Ohje sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille.](#)

Tartuntatauteihin liittyvä varautuminen edellyttää laaja-alaista poikkihallinnollista yhteistyötä; tartuntatautien leviämisen ehkäisyä ei tee yksinomaan terveydenhuolto, vaan kaikki kunnan hallinnonalat.

Kunnan toimenpiteitä:

Pandemiatyöryhmä tai laajennettu kunnan johtoryhmä

Valmiussuunnitelmat ovat oleellinen osa häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumista. Sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelu tukee yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämistä ja väestön toimintakyvyn varmistamista normaalioloissa ja häiriötilanteissa.

- työryhmän päätöksenteon oikeutus
- työryhmän riittävän laaja kokoonpano
- työryhmän säännölliset kokoontumiset koronaviruspandemian tilannekuvan muodostamiseksi
- työryhmän yhteisen näkemyksen tiedottaminen kuntalaisille ja eri hallinnonaloille

Tiedotus

Tiedotuksen tarkoituksena on avoin, oikea-aikainen ja riittävä tiedon antaminen kuntalaisille. Avoimella, oikea-aikaisella, rohkaisevalla ja riittävällä tiedotuksella voidaan säilyttää kuntalaisten luottamus kunnan päättäjien, viranhaltijoiden ja eri hallinnonalojen toimintaan. Tiedotuksella viestitetään kuntalaisille, että päättäjät ja viranhaltijat tekevät kaikkensa sen eteen, että kuntalaisista huolehditaan.

- kunnan laajennettu johtoryhmä tai pandemiatyöryhmä määrittelee tiedotusvastuussa olevan viranomaisen

Materiaalinen varautuminen

Koronaviruspandemia takia suojarusteiden kysyntä on kasvanut maailmanlaajuisesti. Suomessa yliopistolliset keskussairaalat, sairaanhoitopiirit, kunnat ja sosiaali- ja terveydenhuoltoalan yksityiset toimijat hankkivat valtaosan käyttämistään suojaimeista. Niiden tekemät hankinnat kattavat noin 90 prosenttia näiden tuotteiden hankinnoista. Sosiaali- ja terveysministeriö tekee yhteistyötä eri viranomaisten kanssa koronaviruksen torjuntaan liittyvässä materiaalivarautumisessa. Materiaalivarautumisessa tärkeitä yhteistyökumppaneista ovat esimerkiksi lääkehuollosta vastaava Fimea ja Huoltovarmuuskeskus, jonka tehtävänä on Suomen huoltovarmuuden ylläpito.

- peruslääkevalikoiman lääkkeiden varmuusvarastointi
- suojarusteiden varmuusvarastointi
- muiden hoidossa tarvittavien tarvikkeiden varmuusvarastointi

Työturvallisuus

Työterveyslaitos on ohjeistanut työpaikkoja siitä, miten uuden koronaviruksen leviämiseen on varauduttava.

<https://www.ttl.fi/toimintaohje-tyontekijoille-wuhanin-koronaviruksen-tartunnan-ehkaisyyn/>

- sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunta saa työturvallisuusohjeet pääsääntöisesti sairaanhoitopiiriltä
- työturvallisuutta parantaa kunnan työntekijöiden mahdollisimman laaja etätöihin siirtyminen kuitenkin niin, että kuntalaisille taataan palveluiden häiriötön saatavuus
- kunnallisten toimielimien siirtyminen etäkokouksiin
- työntekijöiden kokousten siirtäminen etäkokouksiin
- digitaalisten palveluiden käyttöönotto
- sähköisen allekirjoituksen käyttöönotto
- lähityöskentelyn turvaohjeiden noudattaminen
- maskin käytön suositus tilanteissa, joissa turvavälejä ei voida noudattaa
- kunnan laajennetun johtoryhmän antamat muut määräykset, ohjeet ja suositukset

Työhyvinvointi

Työnantajan on työhyvinvoinnin tukemiseksi tehtävä kaikki mahdollinen pitkittyneessä häiriötilanteessa.

- riittävä, avoin ja oikea-aikainen tiedotus työntekijöille ja ammattiliitoille
- koulutuksen järjestäminen myös häiriötilanteessa; etäkoulutukset
- henkilökunnan lomien ja vapaapäivien mahdollistaminen
- henkilökunnan huomioiminen palkitseamalla hyvin tehdystä työstä?

Henkilöstövarautuminen sosiaali- ja terveydenhuollossa

Koronaviruspandemian aikana on korostunut erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon lisähenkilökunnan rekrytointitarve.

- varautuminen lisääntyneisiin sairauslomiin
- varautuminen tartunnanjäljitykseen ja altistuskartoitukseen
- varautuminen koronavirustestauksen vaatimaan lisätyövoimaan
- varautuminen koronapotilaiden
- varautuminen yksityisten hoivapalveluyritysten tarvitsemaan tukeen laajoissa henkilökunnan altistumistilanteissa

Taloudellinen varautuminen

Jo koronaviruspandemian alussa havaittiin, että pandemian hoito tulee olemaan kunnille myös taloudellinen rasite.

Valtio on luvannut maksaa kunnille pandemian hoidosta aiheutuvat lisäkulut.

- varautuminen lisäkuluihin
- pandemian aiheuttamien lisäkulujen kirjaaminen erityisellä tunnisteella
- kunnan alueella toimivien yritysten tukeminen

Pandemian jälkihoito

Koronaviruspandemian alun shokkivaiheen jälkeen on kiinnitetty huomiota pandemian aiheuttamaan hoitovelkaan mm. sosiaalipalveluiden, mielenterveyspalveluiden, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon palveluiden, suun terveydenhuollon palveluiden, kansansairauksien ennaltaehkäisyyn, tutkimusten ja hoidon palveluiden, kiireettömän erikoissairaanhoidon palveluiden sekä työllisyyspalveluiden aloille kehittyvään hoitovelkaan.

Koronaviruspandemian aikana, ja erityisesti sen jälkeen, valtion ja kuntien tulee taata yllämainittujen alojen rahoitus kuntalaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin takaamiseksi.